

Vereniging van maatschapsleden van Het Orkest van de Achttiende Eeuw

Geadviseerd subsidiebedrag: € 0

Gevraagd subsidiebedrag: € 845.000

Over de instelling

Vereniging van maatschapsleden van Het Orkest van de Achttiende Eeuw (hierna: Orkest van de Achttiende Eeuw), podiumkunsten, muziekensembles en koren, Amsterdam

Het Orkest van de Achttiende Eeuw is een dertigkoppig orkest dat repertoire speelt uit de klassieke stijlperiode. Het orkest doet dat vanuit een historisch geïnformeerde uitvoeringspraktijk, op de daarbij behorende instrumenten. Sinds het overlijden van oprichter Frans Brüggen speelt het orkest bewust zonder vaste chef-dirigent. Voor de ontwikkeling en uitvoering van zijn programma's werkt het orkest samen met zowel bekende solisten en dirigenten als nieuwkomers. Het orkest wil in de BIS-periode 2025 - 2028 jaarlijks gemiddeld 38.500 bezoekers bereiken met zo'n vijftig concerten. In samenwerking met verschillende organisaties, waaronder het Koninklijk Conservatorium Den Haag, biedt het orkest studenten de mogelijkheid hun talent verder te ontwikkelen.

Subsidieadvies

De aanvraag voldoet aan de eisen als bedoeld in artikel 3.20 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid.

De Raad voor Cultuur (hierna: raad) oordeelt positief over Vereniging van maatschapsleden van Het Orkest van de Achttiende Eeuw. Na zorgvuldige weging van de aanvragen binnen dezelfde categorie adviseert de raad echter het Orkest van de Achttiende Eeuw geen subsidie toe te kennen. Hij verwijst voor een toelichting op de afweging naar de inleiding bij deze categorie.

Beoordeling

Artistieke/inhoudelijke kwaliteit van de kernactiviteiten

Het Orkest van de Achttiende Eeuw is in 1981 opgericht vanuit de wens van dirigent Frans Brüggen om een orkest te leiden dat de grote meesterwerken van de klassieke periode zou uitvoeren op historische instrumenten. Het orkest is begonnen als een maatschap waarbij alle vaste orkestleden maat waren in de maatschap en waar het gelijkheidsbeginsel een belangrijke rol speelde.

In de periode 2021 - 2024 heeft het orkest een grote transformatie ondergaan. Met het vertrek in 2022 van directeur Sieuwert Verster nam ook een aantal orkestleden afscheid. Er brak voor het orkest een nieuwe periode aan met een nieuw bestuur en met Kate Rockett als nieuwe directeur. Hoewel het proces van aanstellen van nieuwe musici nog volop gaande is, hoopt de raad dat de nieuwe generatie orkestleden en de kern van zeer ervaren orkestleden opnieuw die uniciteit weten te vinden waar het orkest om bekendstaat. De oorspronkelijkheid van het Orkest van de Achttiende Eeuw komt voort uit de wijze waarop het orkest de muziek vanuit een historisch en cultureel geïnformeerd perspectief ontwikkelt en uitvoert op de daarbij behorende instrumenten. De raad beschouwt deze activiteiten, die specialistisch zijn en van een hoge kwaliteit, als een belangrijke bijdrage aan het culturele veld en de klassieke muziek in het bijzonder.

De musici van het Orkest van de Achttiende Eeuw beschikken over grote vakdeskundigheid. Hoewel de uitvoeringskwaliteit in de afgelopen periode niet altijd consistent is geweest, verwacht de raad op basis van de hoge kwaliteit van de musici dat het orkest zich volledig zal herstellen. De raad constateert dat het orkest met ingang van 2024 een aannamebeleid voor nieuwe orkestleden heeft ingesteld. Anders dan in het verleden wordt er nu een formele procedure gevolgd. De raad ziet dit als eerlijk en transparant.

Sinds 2014 werkt het orkest niet langer met een vaste chef-dirigent maar kiest het voor samenwerking met verschillende dirigenten. Ook maakt het programma's onder leiding van een solist of concertmeester. De raad vindt dit een goede werkwijze die past bij het orkest zoals het nu is. Terugkijkend naar periode 2021 - 2024 vindt de raad dat de kwaliteit van de programmering een stijgende lijn laat zien.

De raad beoordeelt de plannen voor de periode 2025 - 2028 als bevlogen. Er spreekt volgens de raad een nieuwe energie uit. Het orkest beschrijft de grote veranderingen die het ondergaat en stelt zich in zijn subsidieaanvraag kwetsbaar op. De raad concludeert dat nog niet alle plannen even concreet zijn uitgewerkt en dat sommige thema's, zoals diversiteit en inclusie, meer aandacht verdienen. Tegelijkertijd heeft de raad waardering voor de wijze waarop het orkest kritisch en eerlijk naar zichzelf kijkt.

De raad vindt dat de programmering voor de periode 2025 - 2028 in het verlengde ligt van de missie van het orkest en dat zij realistisch is uitgewerkt. De beoogde solisten en dirigenten met wie het orkest gaat samenwerken zijn van hoge kwaliteit en interessant. Dat geldt ook voor de samenwerkingspartners op het gebied van opera, koorwerk en dans, zoals OPERA2DAY, Vox Luminis, Cappella Amsterdam en Scapino Ballet Rotterdam.

De keuze om de grenzen van het barokrepertoire op te rekken en incidenteel ouder repertoire te spelen, zoals van Monteverdi, ziet de raad als een eerste stap in de richting van het ontdekken van nieuwe wegen.

Talentontwikkeling is een belangrijk onderdeel van de missie van het Orkest van de Achttiende Eeuw. Het orkest werkte in de periode 2021 - 2024 samen met het Koninklijk Conservatorium Den Haag, de Nationale Master in Orkestdirectie en het Internationaal talentontwikkelingsprogramma 'Intrada!'. Het orkest beschouwt het als zijn verantwoordelijkheid de kennis en het muzikale erfgoed door te geven aan nieuwe generaties musici. De raad onderschrijft het belang van deze kernactiviteit en spreekt zijn waardering uit voor de brede waaier aan samenwerkingen op dit gebied en de toewijding waarmee het orkest deze taak al vele jaren op zich neemt.

In de periode 2025 - 2028 wil het Orkest van de Achttiende Eeuw zijn activiteiten op het gebied van talentontwikkeling voortzetten. Daarnaast wil het beginnen met de 'Brüggen academy', een nieuwe summerschool voor jonge musici die historische instrumenten bespelen en jongeren die een historisch instrument willen uitproberen. De raad oordeelt positief over deze plannen en verwacht dat het orkest hiermee een nieuwe groep jong talent bereikt.

De raad constateert dat het Orkest van de Achttiende Eeuw in de periode 2021 - 2024 minder zichtbaar is geweest in het buitenland. Sinds de oprichting heeft het orkest altijd veel aanzien genoten in het buitenland en was het een graag geziene gast op internationale festivals en in het internationale zalencircuit. In de periode 2025 - 2028 verwacht het orkest opnieuw interesse vanuit het buitenland maar wil het zich vooral gaan richten op duurzame relaties met zalen in Nederland. Internationaal wil het orkest zich in eerste instantie richten op Duitsland en België en wil het eventueel tweejaarlijks een grotere tournee naar Azië of Amerika organiseren. De raad vindt dit een verstandig beleid gezien het gebrek aan financiële reserves op dit moment en de financiële risico's die het orkest loopt bij het organiseren van grote internationale tournees.

Maatschappelijke betekenis

De raad beoordeelt de activiteiten van het Orkest van de Achttiende Eeuw als maatschappelijk relevant vanwege het ontwikkelen en uitvoeren van repertoire op historische instrumenten. Historisch en musicologisch onderzoek is een belangrijk onderdeel van het artistieke proces, waarvoor het orkest in sommige gevallen samenwerkt met partners uit de wetenschap, zoals de Leiden University Academy of Creative and Performing Arts en de Radboud Universiteit Nijmegen. De raad vindt dit goede samenwerkingen.

Het Orkest van de Achttiende Eeuw is in de periode 2021 - 2024 voorzichtig begonnen met het agenderen van maatschappelijk thema's in de programmering.

In de periode 2025 - 2028 gaat het orkest daarmee door en staan samenwerkingen met Manoj Kamps en Claron McFadden op de planning. Daarnaast wil het orkest meer werk van vrouwelijke componisten en componisten met een andere culturele achtergrond programmeren. De raad vindt dit goede plannen en ziet kansen voor het orkest om een nog bredere waaier aan samenwerkingen aan te gaan.

De activiteiten in samenwerking met het onderwijs en andere sectoren zijn in de periode 2021 - 2024 beperkt gebleven tot een project met het Leerorkest tijdens het Beethoven Festival en een optreden dat het orkest gaf samen met dirigent Chloe Rooke en studenten van CODARTS in een azc. In de periode 2025 - 2028 wil het orkest samenwerken met International School DENISE en met B! Music School in Amsterdam Zuidoost. De raad vindt beide ideeën aansprekend, al staan de projecten nog wel in de kinderschoenen.

Het Orkest van de Achttiende Eeuw is goed zichtbaar in het land en in de eigen standplaats Amsterdam. Het speelt regelmatig in het Concertgebouw, in het Muziekgebouw aan 't IJ en in De Duif.

Het Orkest van de Achttiende Eeuw licht in de aanvraag voldoende toe hoe het de kernwaarden uit de Fair Practice Code toepast, zoals solidariteit, duurzaamheid en vertrouwen. Het orkest gaat uitgebreid in op sociale veiligheid op de werkvloer en een gezonde werkomgeving. Het beleid hiervoor wordt onder andere geborgd door een onafhankelijke vertrouwenspersoon en een Code of Conduct. Het orkest beschrijft voldoende hoe het eerlijke beloning voor medewerkers en personeel nastreeft. Het sluit zich met ingang van 2025 aan bij de cao Muziekensembles.

Het orkest beschrijft in zijn aanvraag uitgebreid hoe het de Code Diversiteit & Inclusie toepast in de omgang met medewerkers en personeel. De komende tijd wil het komen tot een diverser samengestelde staf en een diversere bezetting. Zo wordt gestreefd naar meer vrouwelijke aanvoerders en naar musici met een andere culturele of sociale achtergrond. Hierbij wordt samenwerking gezocht met enkele gespecialiseerde organisaties.

Toegankelijkheid

De raad vindt dat het orkest zijn doelgroepen in de marketing voor de periode 2025 - 2028 helder omschrijft en een nieuwe strategie hanteert die degelijk in elkaar zit. De raad ziet kansen om met meer creativiteit en gebruik van nieuwe presentatievormen en mediatechnieken meer nieuwe publieksgroepen te bereiken.

In de nieuwe marketingstrategie wil het orkest meer samenwerken met de zalen als het gaat om het vinden van nieuw en ander publiek. Het wil in goed overleg met de zalen het aanbod bepalen en verwacht dat zalen op die manier pro-

actiever meedenken over nieuwe doelgroepen, het bereiken van deze doelgroepen, en het vol krijgen van de zaal. De raad vindt dit een interessant voornemen, waarbij het orkest gebruikmaakt van bij de zalen beschikbare kennis over hun publiek.

Daarnaast wil het orkest vanaf 2025 enkele concerten per jaar in eigen beheer organiseren en de kaartverkoop aanbieden via de eigen website. De raad vindt dit een aansprekend plan en is benieuwd of deze aanpak de toegankelijkheid van de concerten zal vergroten. Ook is hij nieuwsgierig wat dit betekent voor de samenwerking met de zalen.

Een deel van de concerten van het Orkest van de Achttiende Eeuw wordt door Nederlandse of buitenlandse media opgenomen, live uitgezonden of beschikbaar gesteld. In 2023 werden bijna alle grote projecten van het orkest opgenomen en uitgezonden door de NPO. In de periode 2025 - 2028 wil het orkest de samenwerking met de mediapartners continueren. Daarnaast wil het podcasts gaan opnemen en aandacht besteden aan nieuwe mediavormen. De raad constateert dat veel ideeën op dit gebied nog moeten worden uitgewerkt maar moedigt het inzetten van nieuwe mediatechnieken aan om de zichtbaarheid en toegankelijkheid van het orkest te vergroten.

Het orkest geeft aan duurzaamheid belangrijk te vinden. Tegelijkertijd werkt het vanuit zijn vakgebied met musici, solisten en dirigenten van over de hele wereld. De raad vindt het dan ook te prijzen dat het orkest de reisbewegingen van de betrokken musici coördineert en daarmee zijn ecologische voetafdruk in de gaten houdt.

De raad constateert dat het Orkest van de Achttiende Eeuw aan het begin staat van het uitvoeren van beleid op het gebied van meer diversiteit en inclusie van publiek. De ambitie van het orkest om in de periode 2025 - 2028 meer samen te werken met andere genres en andere sectoren vindt de raad positief. Genre-overstijgende producties, spelen op nieuwe locaties en het toepassen van prijsdifferentiatie kunnen bijdragen aan het aanboren van nieuwe publieksgroepen.

Bedrijfsmatige gezondheid

Op basis van de kengetallen (liquiditeit, solvabiliteit en weerstandsvermogen) uit de jaarrekening 2022 concludeert de raad dat het Orkest van de Achttiende Eeuw financieel gezond is. De ingediende begroting is sluitend. Het orkest bevindt zich in een transitie van een vereniging van maatschapsleden naar een stichting. Door de verenigingsvorm heeft het orkest geen reserves. Het orkest toont zich bewust van de risico's hiervan en zal zijn weerstandsvermogen verbeteren zodra het is omgevormd naar een stichting. Dit wil het orkest voor 2025 gerealiseerd hebben. De begroting voor de periode 2025 - 2028 laat een groot verschil zien ten

opzichte van de vorige jaren, als gevolg van de beoogde aansluiting bij de cao Muziekensembles. De begroting is sluitend.

Het Orkest van de Achttiende Eeuw geeft aan de Governance Code Cultuur te onderschrijven. Het wordt uit de aanvraag echter niet duidelijk hoe de verschillende principes van de code in de praktijk vorm krijgen. Het orkest gaat na de omvorming tot stichting werken volgens het bestuur-directiemodel. Het werkt nu al met het nieuwe (concept-)bestuurs- en directiereglement. Er wordt een vacature uitgezet om de diversiteit in het bestuur te vergroten.

Geografische spreiding

Het Orkest van de Achttiende Eeuw is gevestigd in Amsterdam. Binnen de categorie Muziekensembles en koren zijn er meer aanvragers dan beschikbare plekken. Een goede geografische spreiding kan worden gerealiseerd op basis van afweging van de vestigingsplaatsen van de aanvragers.